

LYUDMILA NURSE – SIK ENDRE

ZENE ÉS IDENTITÁS

Tanulmányunk középpontjában a zenei preferenciák és az etnikai kisebbségi csoportok viszonya áll, s azokra az eredményekre támaszkodik, amelyek az ENRI-EAST kutatás¹ keretében vizsgált tizenkét kelet-európai kisebbség kvantitatív kutatásából származnak. A kutatás során a zenei preferenciák és az etnikai identitás összefüggését vizsgáltuk. Az, hogy a kultúra és a művészetek milyen szerepet játszanak Kelet-Európa új nemzeti identitásának formálódásában, az elmúlt években a tudományos és politikai viták részévé vált. Emellett az etnikai-zenatudományi kutatásoknak is tárgyául szolgált, melyek kimutatták, hogy Európa különböző részein a zene egyre nagyobb jelentőséggel bír a nemzeti és etnikai identitások megújulásának szimbólumaként.² Az etnikai kisebbségi identitások változására-alkalmazkodására azonban kevesebb figyelem irányult – legyen szó akár régi, akár új kisebbségekről, melyek az új nemzetépítési folyamatokban a határváltoz(tat)ások eredményeként jöttek létre.³ Nehézségekbe ütköztünk akkor is, amikor olyan nemrég készült empirikus kutatásokat kerestünk, amelyek példával szolgálhattak volna a zene és az identitás közötti kapcsolatok mérésére. Ezért aztán Pierre Bourdieu-nek a zenei ízlésről írott korszakos munkájából indultunk ki,⁴ bár tanulmányunk korántsem olyan nagy ívű, középpontjában az etnikai kisebbségi csoportok állnak.

Tanulmányunkban először áttekintjük, hogy a közelmúltban született néprajzi és társadalomtudományi munkák hogyan tárgyalják a zenei preferenciák és a nemzeti identitás kérdését. Ezt követően felállítjuk kutatásunk hipotéziseit, és bemutatjuk alkalmazott módszertanát: az etnikai kisebbségi válaszadók zenei preferenciáinak mérését szolgáló indikátorok sajátosan kialakított együttesét. Bemutatjuk az EU keleti határán elterülő nemzetállamok tizenkét etnikai kisebbségének zenei preferenciáiról szerzett eredményeket.

Elemzésünket a zenei preferenciák és az etnikai identifikáció közötti kapcsolatok vizsgálatával folytatjuk. Ezt követően elemezzük és értelmezzük azt a statisztikai modellt, amelynek célja a zenei preferenciák szerepének vizsgálata az identitás megkonstruálásában. Tanulmányunk végén, a *Függelék*ben statisztikai táblázatok találhatók, amelyek különböző indikátorok – a származási országhoz, a lakóhelyhez vagy a világhoz tartozás érzése – alapján mutatják be a zenei preferenciákat.

Tanulmányok az identitásról és a zenéről

Az elmúlt két évtizedben a zenének az identitásformálódásban játszott szerepe különféle tudományágak intenzív kutatási érdeklődését keltette fel. Etnozenetudósok,⁵ történészek, szociológusok,⁶ illetve a gyermekkori zenei emlékezet kutatóinak⁷ tanulmányai egyértelműen a zenének az ember emlékeiben és a kulturális identitás formálódásában játszott fontos és mélyreható szerepét tárták fel.

Az identitás fogalmának értelmezése során azt a kultúrában, a nyelvben és a történelemben gyökerezőnek tételezik, amely ezek révén fejeződik ki. A kulturális identitás meghatározásakor a kutatók gyakran közös történelmi tapasztalatokra, kulturális kódokra és kulturális gyakorlatokra hivatkoznak, amelyek különféle mítoszok, narratívák és szimbólumok révén termelődnek újra a közösségekben.⁸ Valamennyi művészet közül különösen a zene hat erőteljesen az etnikai csoportok érzelmeire és képzeletére, ezért a nemzeti identitások kialakulásában és megszilárdulásában alapvető szerepet játszott a történelem során.⁹ A tradicionális és a klasszikus zenének úgyszintén lehetnek erőteljes nemzeti konnotációi, a klasszikus zene azonban egyúttal nemzetközi, transznacionális jellegű is, amely nemzeti, nyelvi hovatartozásra vagy a helyi kultúrákra való tekintet nélkül hat az emberekre. Míg bizonyos nacionalista zeneszerzők kutatták nemzeti zenei hagyományaikat, műveikben pedig a helyi nyelven született énekekre és a helyi táncformákra támaszkodtak, addig mások az etnicitás széles körben használt zenei kliséit alkalmazva szólították meg közönségüket.

Többen felvetették már, hogy a globalizáció és a posztmodernitás drámai módon változtatta meg zene és hely kapcsolatát. Az egyik fő érv szerint a zene globalizációjának/amerikanizációjának eredményeként a különböző országokban élő, eltérő nyelvet beszélő és a legkülönbébb zenei ízléssel bíró emberek mindennek ellenére ugyanahhoz a zenéhez kötődnek, legyen az populáris vagy klasszikus.¹⁰ E vitában megfogalmazott másik nyomós érv szerint a hangfelvétel-készítés és a hangreprodukció technológiájában bekövetkezett gyors változások is hozzájárultak a hangfelvétel és a hallgatói befogadás demokratizációjához, ami egyúttal az állami és zeneipari monopóliumok meggyengüléséhez vezetett.¹¹ Az is igaz persze, hogy a zene különböző időben és különböző helyeken mást és mást jelent az egyes generációk számára. Szükséges ezért meghatározni ezeknek a változóknak a nemzeti, a regionális és a helyi identitásokra gyakorolt, a zene által is közvetített hatását. Ahogyan Paul Rutten kifejti: a zene jelentése legalább annyira a kontextus terméke, illetve a fogyasztás és az értelmezés eredménye, mint amennyire a zene „önmagából való”.¹²

Zenei preferenciák

Bár a zene tanulmányozását a tudományos kutatás mindig is a zenetudósok és az etnozenetudósok,¹³ illetve a zeneszociológusok¹⁴ szakterületének tekintette, kiterjedt vizsgálatok folytak a zenének az ifjúsági kultúrában és szubkultúrákban, illetve a kulturális reprodukció folyamatában betöltött szerepéről.

A zenével kapcsolatos kutatások többsége az elmúlt években többnyire néprajzi vagy kvalitatív megközelítést alkalmazott. A zene és a nacionalizmus között Kelet-Európa országaiban fennálló kapcsolattal foglalkozó kutatások számának emelkedésével párhuzamosan folyt egy tudományos vita a globális és a lokális szembenállásáról, a populáris zene és a kulturális identitások, a zene transznacionális áramlása és a transznacionális zeneipar lokális vagy globális szerepéről is.¹⁵ Néhány tudós hangsúlyozta azonban: annak ellenére, hogy manapság „a populáris kultúra előállítása, terjesztése és befogadása” egy egyre inkább a globalizáció, a deterritorializáció, a határokon átívelő migrációs folyamatok és a kulturális hibriditás formái által meghatározott világban zajlik, s ami bizonyos mértékig háttérbe szorította „a »nemzeti« konceptualizációját (vagyis a nacionalizmusok, a nemzetállamok, a mitologizáló nemzeti narratívák és a nemzeti vagy nacionalista ideológiák más megnyilvánulásainak fogalmi értelmezését)”, „a nemzet fogalma [...] továbbra is kulcsfontosságú, bár ambivalens kategória annak megértésében, hogy a kulturális textusok és gyakorlatok hogyan működnek közre a személyes és a közösségi identitások megkonstruálásában”.¹⁶ E megállapítást számos olyan tanulmány alátámasztotta, amely a zene és nacionalizmus néhány kelet-európai országban a szocializmus bukását követően tapasztalható megerősödése, illetve a nemzeti identitások újrafogalmazása közötti kapcsolatokat vizsgálta.¹⁷

Tanulmányunk fő célkitűzése annak empirikus vizsgálata volt, hogy vajon a zenei preferenciák kapcsolódnak-e az etnikai kisebbségeknek egy adott etnikai/nemzeti kultúrához és helyhez való hovatartozás-tudatához (és milyen módon), *továbbá* hogy vajon a származásukat tekintve hasonló etnikai kisebbségek ugyanolyan módon tekintenek-e saját etnikai zenéjükre annak ellenére, hogy más országban és más kulturális környezetben élnek.

Feltételezve, hogy a zene olyan érzelmi képességet jelent, amely az érzelmek kifejezését és megtapasztalását mozdíthatja elő – más megfogalmazásban: „A zene észlelési, tevékenységi, szenzoros és testi szükségleteket elégít ki. [...] Elengedhetetlen eleme annak a folyamatnak, amely révén az érzelmek kifejezésének és megtapasztalásának képessége létrejön, és társadalmi síkon meghatározódik. Ily módon válik valóságossá az én és a másik a többiek viszonylatában”¹⁸ – egyszerre vizsgáltuk a válaszadók zenei preferenciáit, kötődésüket zenei választásaikhoz, illetve etnikai identitásukkal való azonosulásuk mértékét.

Az empirikus vizsgálat módszertanának kidolgozása során az alábbi fogalmakat és definíciókat vettük figyelembe:¹⁹

- a zene szeretete (amikor a zene olyasvalami, amit az emberek kedvelnek);
- zenei preferencia (a szívesen hallgatott, kedvelt zene, ami tanulmányunkban lehet az etnikai kisebbségi származáshoz vagy a nemzetállamhoz kapcsolódó zene, a lakóhely szerinti ország zenéje vagy ehhez az országhoz köthető zene, illetve az etnikai kisebbségek viszonylatában értelmezett, úgynevezett globális zene, amely sem nem az etnikai származásuk szerinti ország zenéje, sem nem a jelenlegi lakóhelyük szerinti ország zenéje), valamint kapcsolata az egyéni és a közösségi identitásokkal;
- etnikai identitás (a válaszadók etnikai származása, ahogyan azt ők maguk meghatározták);
- a szívesen hallgatott, kedvelt zene forrásai, az etnikai identitás áll az ENRI-East vizsgálat középpontjában, amely azonban vegyíti az etnicitást az állampolgársággal és az európai uniós identitással, és amely két *etnicitás* fogalmat használ – kisebbségi, többségi (az etnikai származás országában);
- az *etnikai származás országa* (az az ország, ahonnan valamely etnikai kisebbség származik, vagy az a nemzetállam, amelyhez ez az etnikai csoport kötődik);
- a *lakóhely szerinti ország* (az az ország, ahol valamely etnikai kisebbség él, befogadó ország);
- zenei stílusok (a zenei stílusokat nem a szigorú zenetudományi szempontoknak megfelelően, hanem a résztvevők által említett kedvelt stílusok szerint csoportosítottuk).

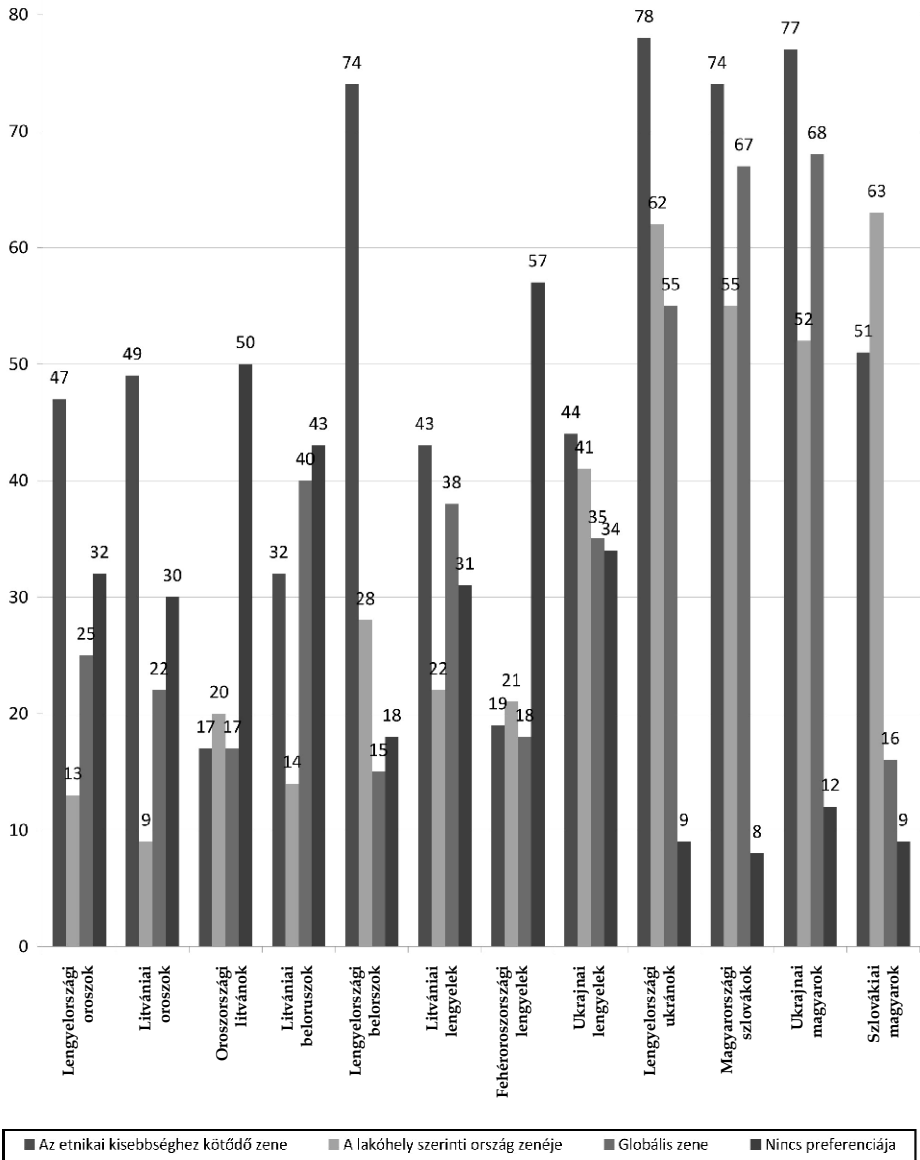
Az Európai Unió keleti határán elterülő nemzetállamokban élő tizenkét etnikai kisebbség zenei preferenciái

Az adatok alapján általában elmondható, hogy a zenei preferenciákkal kapcsolatos kérdésre adott válaszok eltérőek voltak az egyes kisebbségi csoportokban (1. ábra).²⁰

Az egyértelmű zenei preferenciákkal nem rendelkező személyek aránya a balti országokban, Lettországon és Litvániában élő etnikai kisebbségi csoportoknál a legnagyobb. Ezek az etnikai kisebbségek a lettországi és a litvániai oroszok, a litvániai beloruszok, a litvániai lengyelek, az Oroszország kalinyingrádi körzetében²¹ élő litvánok, valamint – a legnagyobb csoport – a fehéroroszországi lengyelek. Ebben a csoportban az etnikai kötődésű zene kedveltsége magasabb, mint a lakóhely országához kötődő zenéé – ez alól

kivételt az oroszországi kalinyingrádi régió területén élő litvánok és a fehéroroszországi lengyelek képeznek.

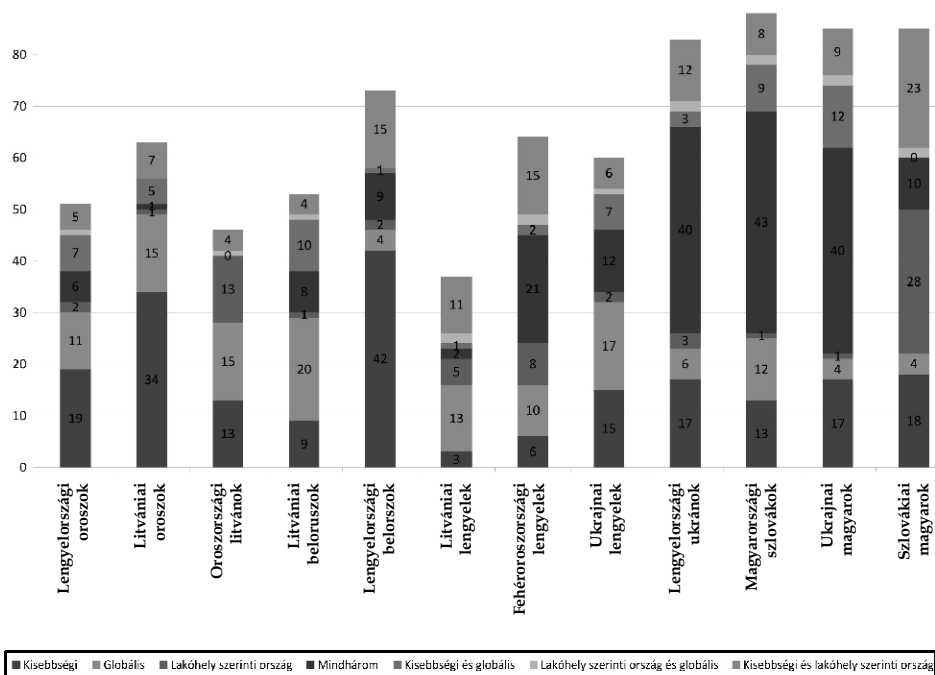
1. ábra
Az etnikai kisebbségek zenei preferenciái
(%, több válasz volt lehetséges)

Mindhárom zenei stílus kedveltsége (etnikai kisebbségi eredetű / a lakóhely országához köthető / globális) magasabb értékeket mutatott az ukrainai és a szlovákiai magyaroknál, illetve a lengyelországi ukránoknál, míg az ukrainai lengyelek esetében az emberek alacsonyabb százaléka kedvelte mindhárom zenei stílust, jelentős arányban pedig egyik zenei stílust sem kedvelte. Vannak olyan etnikai kisebbségek is, amelyek zenei preferenciái változatosabbak, ilyenek például a lengyelországi lengyelek (ahol a saját etnikai kultúrához kötődő zene kedveltsége dominál) vagy a magyarországi szlovákok csoportja (ahol a lakóhely országa, Magyarország zenéje a legkedveltebb).

2. ábra

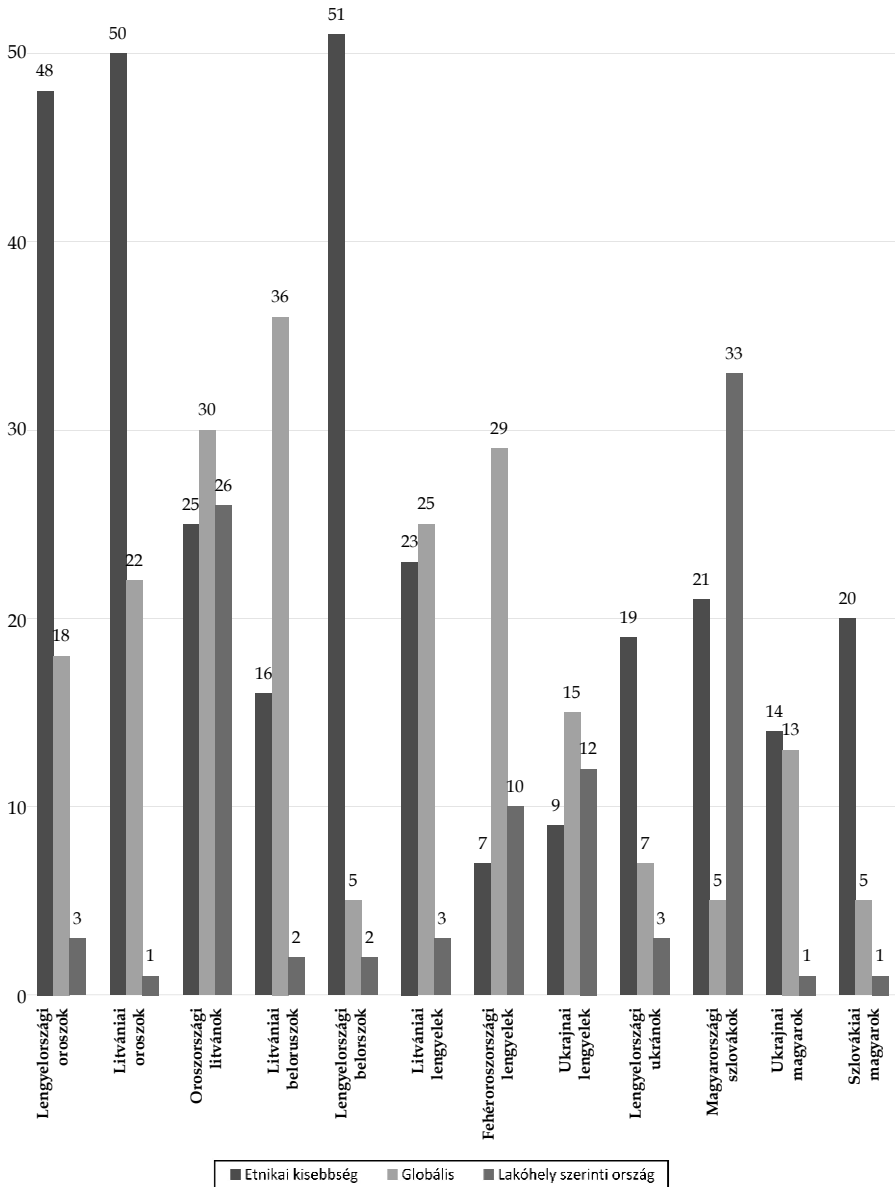
Az etnikai kisebbségek háromfajta zenei preferenciájának kombinációi (% , azok körében, akik valamilyen zenei preferenciával rendelkeznek)

Elemzésünket azokra összpontosítva, akik a három zenei preferencia közül valamelyiket egyértelműen megjelölték (2. ábra), látható, hogy az etnikai csoporthoz kötődő zene, mint az egyedüli legkedveltebb zene, az oroszországi kalinyingrádi körzetben élő litvánokat és a lengyelországi beloruszokat jellemzi. A globális zene mint egyedüli legkedveltebb zene viszonylag magasabb értékeket kapott a balti országokban – Litvániában és Lettországbán –, valamint a Fehéroroszországban és Ukrajnában élő etnikai kisebbségek esetében, mint a Lengyelországban, Szlovákiában vagy Magyarországon élő etnikai kisebbségek körében.

A magyarországi szlovákok, illetve az oroszországi kalinyingrádi körzetben élő litvánok között ugyanakkor a lakóhely szerinti ország zenéje a legkedveltebb.

3. ábra
Azok aránya, akik csak egyféle zenét preferálnak
(%, azok között, akik zenei preferenciákkal rendelkeznek)

Az ENRI-East projektben szereplő országokban, Ukrajnában és Szlovákiában élő magyarok, a lengyelországi ukránok, továbbá (bár kevésbé egyértelműen) az ukrainai lengyelek mindhárom zenetípust kedvelik: az etnikai kisebbségi kötődésű, a lakóhely országához kapcsolódó és a globális zenét is. Az is megállapítható, hogy a globális zene és az etnikai kisebbségi zene, illetve a globális zene és a lakóhely országának zenéje egyidejű kedveltsége ritkán tapasztalható. Az egyetlen ellenpélda a magyarországi etnikai szlovákoknál található, akik egyszerre kedvelik a szlovák eredetű zenét és az etnikai kisebbség lakóhelye szerinti ország magyar zenéjét. Ez utóbbi a kezdetben felállított csoportosításunk kiegészítését indokolhatja a kedvelt zenék egy negyedik típusával, a regionális zenével.²²

Az *egyértelmű* zenei preferenciák – az etnikai kisebbségi zene, a lakóhely országának zenéje, illetve a globális zene kizárólagos kedveltsége – szignifikáns különbséget mutatnak az egyes etnikai kisebbségek között (3. ábra). Az etnikai kisebbségi kötődésű zene kedveltsége a lettországi és a litvániai etnikai orosz kisebbség, illetve a lengyelországi beloruszok között egyeduralgó. A litvániai belorusz kisebbség ugyanakkor a globális zenét jobban kedveli, ugyanez tapasztalható a fehéroroszországi lengyelek körében is. A tanulmányunkban vizsgált valamennyi etnikai kisebbség közül a magyarországi szlovákok mutatták a legegységesebb preferenciát a lakóhelyük országának zenéje, vagyis a magyar zene iránt.

Van végezetül a zenei tulajdonságoknak két, a zenélésnek pedig egy olyan jellegzetessége, amelyeket csak néhány etnikai kisebbség esetében vizsgáltunk – azoknál, amelyek a *3G Kulturális identitások és zene* kvalitatív vizsgálatnak is célcsoportjai voltak.²³

Megvizsgáltuk annak okait is, hogy az emberek miért szeretik a zenét. Mivel a válaszadók köre igen sokféle volt: a zeneileg többé-kevésbé tudatos, de a zenével kapcsolatban gyakorlati tapasztalattal nem rendelkezőktől azokig, akik a zenélésben maguk is részt vesznek, ezért a kérdés megfogalmazása is általános jellegű volt: „Az emberek különböző okokból szeretik a zenét. Az Ön által leginkább kedvelt zenére gondolva, az alábbi állítások közül melyik írja le leginkább, hogy Ön miért szereti azt?” A válaszadókat ezt követően arra kértük, hogy „jelöljék meg, melyik válasz a legfontosabb”, majd a második, illetve a harmadik legfontosabb a számukra. A válaszsor az alábbi okokat tartalmazta:

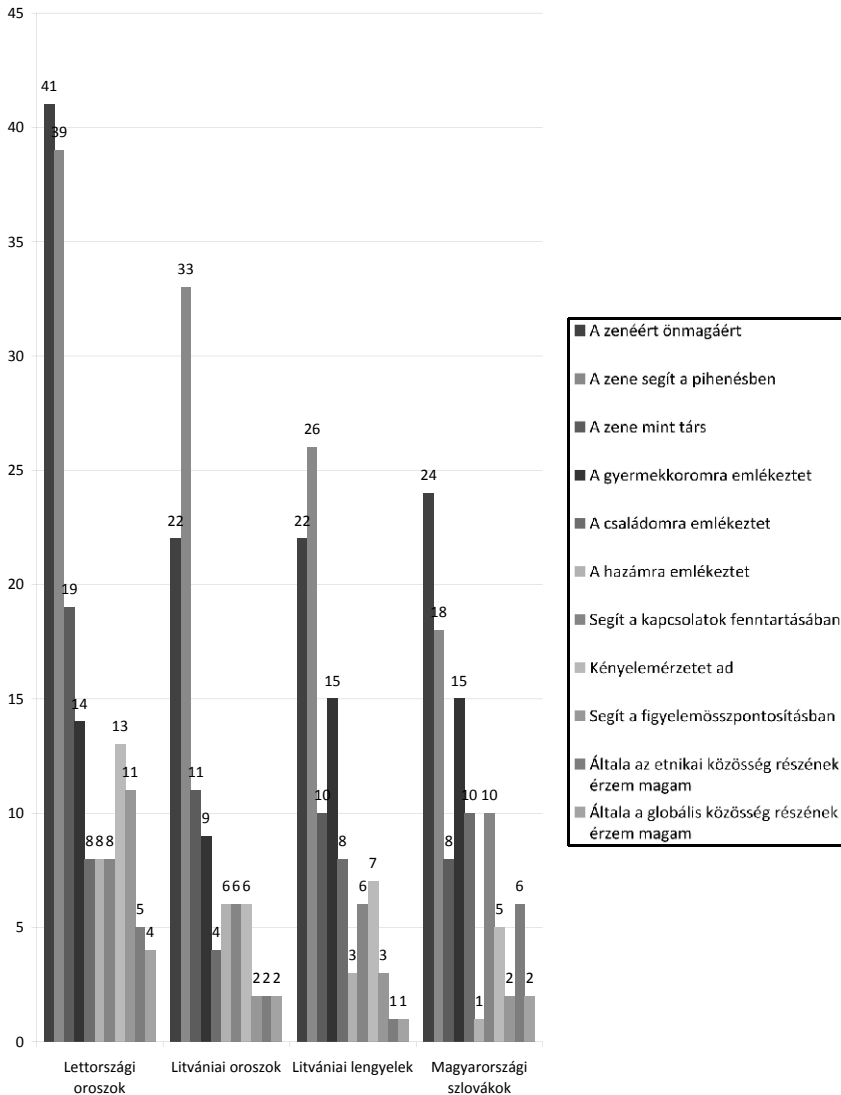
- A gyermekkoromra emlékeztet;
- A családomra emlékeztet;
- A hazámra emlékeztet;
- Segít a pihenésben, a gondolkodásban;
- Segít a figyelem összpontosításában;
- Segít a barátokkal, családdal való kapcsolatok kialakításában, fenntartásában;

- Kényelem- és biztonságérzetet ad;
- A zenei formák miatt szeretem (például dallam, harmónia, ritmus);
- A zene jó társ, amikor utazom, dolgozom vagy pihenek;
- Általa az etnikai közösségem részének érzem magam;
- Általa a globális közösség részének érzem magam.

4. ábra

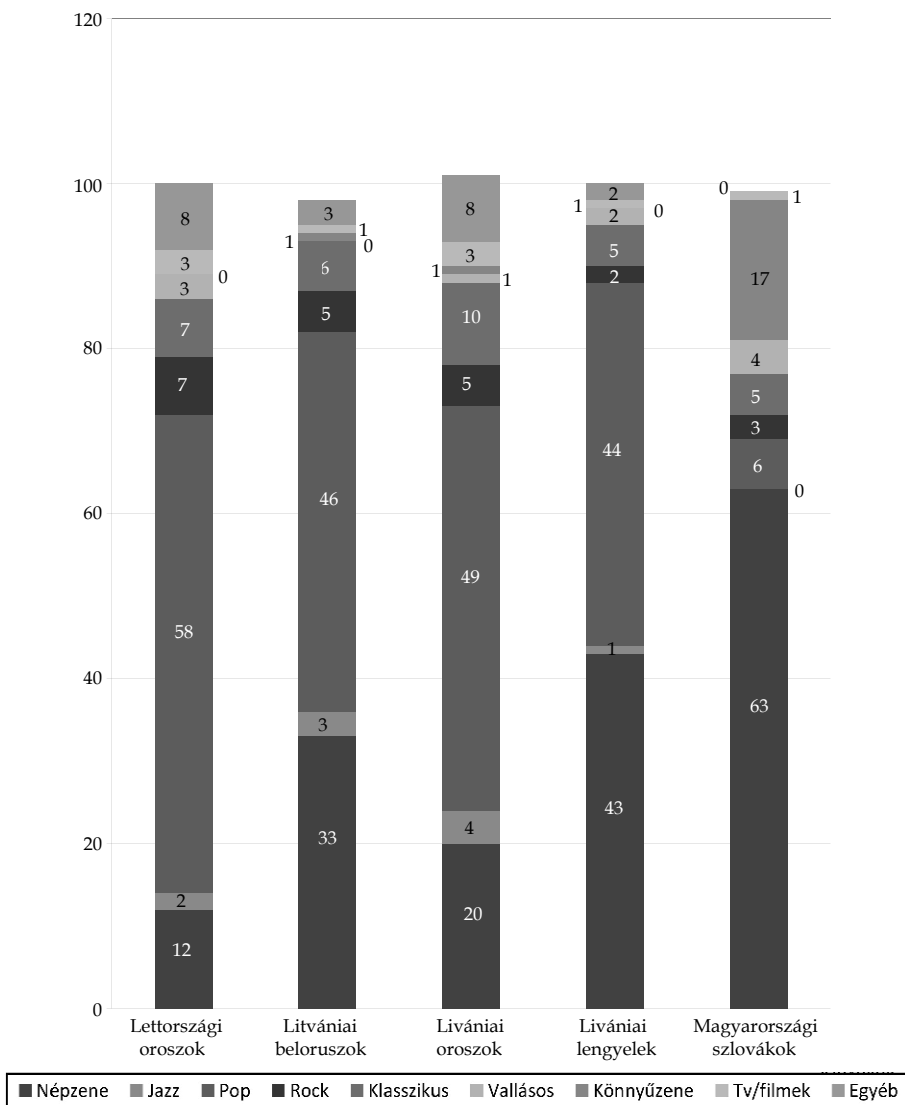
A választott zene szeretetének oka az etnikai kisebbségek körében
(%, több válasz is adható volt)

A legfontosabb okok a következők voltak: önmagáért a zenéért (dallama, harmóniája, ritmusa stb. miatt), illetve azért, mert segít a pihenésben és a gondolkodásban (4. ábra).²⁴ A litvániai lengyelek és a magyarországi szlovákok a gyermekkori emlékeket említik a harmadik helyen. A lettországi és (kevésbé egyértelműen) a litvániai oroszok szerint pedig a zene „jó társ utazás során és munka közben”, ami a zene szeretetében a harmadik okként szerepel.

5. ábra

A legkedveltebb zenei műfajok az etnikai kisebbségek körében (%)

Valamennyi etnikai kisebbség esetében a popzene számít a legkedveltebb műfajnak (5. ábra). A második helyen a népzene áll – egyetlen jelentős kivétel ez alól a magyarországi szlovák kisebbség, körükben egyértelműen a népzene a legkedveltebb, a könnyűzene pedig csak ez után következik.²⁵ Az összes többi kisebbség esetében a popzene a legkedveltebb, amit a népzene követ. Amíg azonban a litvániai lengyelek körében e két műfaj kedveltsége közel egyforma, a többi három esetben a popzene szignifikánsan magasabb kedveltséget ért el, különösen igaz ez a lettországi és a litvániai oroszok esetében. A magyarországi szlovákok szignifikánsan jobban kedvelik a könnyűzenét, mint a másik négy kisebbség. A lettországi és a litvániai oroszok a többi kisebbségnél kissé jobban kedvelik a klasszikus zenét.

A zenélés tekintetében az öt kisebbség között nincs jelentős különbség. A legmagasabb értéket a magyarországi szlovákoknál mértük (10%), második helyen a litvániai beloruszok állnak (9%), a többi három kisebbség értéke 5 és 7% között mozog.

A zenei preferenciák és az identitás kapcsolata

Ebben a fejezetben a zenei preferenciák és az identitás közötti kapcsolatot vizsgáljuk.

Az identitás meghatározására két indikátort alkalmaztunk:

- Az az *identitás* négy szimbolikus köréhez (az etnikai kisebbségi csoport, az etnikai származás országa, a lakóhely országa, illetve az Európai Unió) való tartozás érzése (L. Függelék, F1–F3. táblázatok);
- Az identitás önmeghatározása, a válaszadó vajon az etnikai kisebbségi identitást, a lakóhelye szerinti ország állampolgárságával azonosított identitást és/vagy – tágabb értelemben európainak érezve magát – az európai identitást választja-e (F4. táblázat).²⁶

Ezután a zenei preferenciák és az identitás viszonyát egy, az identitás más elemeivel szoros összefüggésben álló változót, az otthon beszélt nyelvet alapul véve a háromféle zenei preferencia szintjének elemzésével mutatjuk be (F5. táblázat).

Az identitás és a zenei preferenciák közötti kapcsolat tekintetében az alábbi hipotéziseket állítottuk fel:

- Azok a személyek, akik érzelmileg erősen kötődnek etnikai kisebbségükhöz és/vagy etnikai származásuk országához, továbbá azok, akiknek erősebb az etnikai identitástudata, az etnikai eredetüknek megfelelő vagy ezen etnikai származás országához köthető zenét kedvelik.
- Ellenkező előjelű trend mutatható ki viszont abban az esetben, amikor a lakóhely országához való kötődés vagy a vele való azonosulás erősebb.

- Tekintve, hogy az Európához való „érzelmi közelség” vagy az Európa iránti erőteljesebb érzelmek mérésére nem állt rendelkezésünkre megbízható módszer, hipotézist sem állítottunk fel a kutatás jelen fázisában.
- Az otthon beszélt nyelvet az etnikai identitás „gyakorlati kifejeződésésként” felfogva, feltételezésünk szerint azok az etnikai kisebbségi válaszadók, akik otthon elsősorban az etnikai származásuk országának nyelvét beszélnek, az ugyanezen országhoz köthető zenét is jobban kedvelhetik, már csak a dalok szövegének jobb megértése miatt is. Azok a személyek, akik a lakóhelyük országának nyelvét beszélnek, hasonló okból kifolyólag kedvelhetik ezen ország zenéjét inkább. Az etnikai kisebbségi csoport kétnyelvű beszélőinek esetében a válaszadók abban a helyzetben találhatják magukat, amikor többféle eredetű zenét is szerethetik.

- Az előbbi hipotézist nemcsak pozitívan, hanem negatívan is megvizsgálhatjuk (vagyis, hogy az erős etnikai identitású személyek jobban elutasítják-e lakóhelyük országának zenéjét és/vagy a globális zenét.

Azok az etnikai kisebbségi válaszadók, akik az etnikai kisebbségi csoportjukhoz közel érzik magukat, az átlagnál jobban kedvelik származásuk országának zenéjét (F1. táblázat, 1. blokk). Kivételt képeznek az oroszországi litvánok, a litvániai beloruszok, a fehéroroszországi lengyelek és kisebb mértékben az ukrainai lengyelek.

Ugyanez mondható el azokról, akik az etnikai származásuk szerinti országhoz érzik közel magukat (F1. táblázat, 2. blokk); ugyanazon etnikai kisebbségek esetében, mint az imént is (az oroszországi litvánoknál, a litvániai beloruszoknál, a fehéroroszországi lengyeleknél és az ukrainai lengyeleknél), nem mutatható ki erős *kapcsolat* az etnikai származás országához való közelség és az ugyanezen ország zenéjének kedveltsége között.

Az ellentétes előjelű összefüggés (közelség érzése a lakóhely szerinti országhoz és ezen ország zenéjének átlag feletti kedveltsége) nem bizonyult megalapozottnak (F1. táblázat, 3. blokk). Miközben az emberek erőteljesen kötődnek a lakóhelyük szerinti országhoz, inkább a származásuk szerinti ország zenéjét kedvelik.

A globális zene kedveltségével való összefüggés szintén vegyes képet mutat. Az erős etnikai identitású oroszok Lettországból és Litvániában az átlagnál kevésbé, míg a fehéroroszországi lengyelek és az ukrainai magyarok az átlagnál jobban kedvelik a globális zenét.

A feltételezett összefüggésekkel ellentétes irány sokkal kevésbé erős, amikor a lakóhely szerinti ország zenéjével kapcsolatos hipotézist vizsgáljuk (Függelék, F2. táblázat), ugyanakkor itt is a pozitív összefüggés a legartikuláltabb (F2. táblázat, 3. blokk).

Az Európa iránt tanúsított pozitív attitűd általában az úgynevezett globális zenéhez kapcsolható, vagyis sem a származás szerinti országhoz, sem a lakóhely szerinti országhoz nem köthető (Függelék, F3. táblázat, 4. blokk).

Kivételt képeznek ez alól a litvániai beloruszok és az ukrainai lengyelek, bár a globális zene kedveltsége és az etnikai kisebbségi csoporthoz, a származás szerinti országhoz vagy a lakóhely szerinti országhoz való kötődés közötti összefüggés kevésbé egyértelmű.

Az *F4. táblázat* nagyon erős összefüggést mutat az etnikai kisebbségi identitás és a származás szerinti ország zenéjének kedveltsége között, míg bizonyos etnikai kisebbségek esetében ennek ellentéte is igaznak bizonyul, Magyarán a lakóhely szerinti országhoz kötődő identitás vagy az európai identitás esetében alacsonyabb az etnikai származás szerinti ország zenéjének kedveltsége. A litvániai beloruszok, a lettországi oroszok és a lengyelországi ukránok ugyanakkor kivételt képeztek ez alól.

Ugyanez mondható a lakóhely szerinti ország zenéjének kedveltségéről: pozitív összefüggést mutat az etnikai kisebbség lakhelyétől szolgáló országgal, de nem feltétlenül áll negatív összefüggésben az etnikai kisebbségi identitással vagy az európai identitással. Ugyanez a helyzet, *mutatis mutandis*, a globális zene kedveltsége és az európai identitás közötti összefüggés esetében.

Feltételezésünknek megfelelően az a tény, hogy az etnikai származás országának nyelvét beszélik otthon, általában pozitív összefüggést mutat ugyanezen ország, és negatív összefüggést a lakóhely szerinti ország zenéjének kedveltségével; a vegyes nyelvhasználat és az etnikai származás szerinti ország zenéjének kedveltsége közötti összefüggés ugyanakkor az egyes etnikai kisebbségi válaszadók körében változatos képet mutat (*F5. táblázat*).

Az otthon használt nyelv és a lakóhely szerinti ország zenéjének kedveltsége közötti összefüggés ugyancsak egybevág hipotézisünkkel, bár az összefüggés kevésbé tűnik szignifikánsnak. Az otthon beszélt nyelv és a globális zene kedveltsége csak bizonyos etnikai kisebbségi válaszadók esetében mutat összefüggést, e vonatkozásban jelentős eltérések vannak az egyes kisebbségek között. A litvániai oroszok és a lengyelországi beloruszok például, akik az etnikai származásuknak megfelelő nyelvet továbbra is használják, többnyire nem kedvelik a globális zenét, míg az Ukrajnában élő, lengyelül beszélő lengyelek igen.

A zenei preferenciák hatása az identitásra

Ebben a fejezetben a korábbiakban bevezetett identitás-változókat függő változóként használjuk, hogy megvizsgálhassuk: a zenei preferenciák milyen szerepet játszanak az identitáselemek megkonstruálásában (az alapvető társadalmi-gazdasági változók hatásának kiszűrése után).

Az *F6–F10. táblázatok* mutatják be az általunk kidolgozott modellt. A függő változók ugyanazok, amelyek a leíró elemzésben is szerepeltek – az *oda-*

tartozás négy iránya (etnikai kisebbség, etnikai származás országa, lakóhely országa, EU), illetve a két identitásváltozó (a saját maga által meghatározott identitás, az állampolgárság által meghatározott identitás).²⁷ Valamennyi modell ugyanazokat a független változókat tartalmazza – a zenei preferencia három dummyját, illetve azokat a kontrollváltozókat, amelyekkel igyekeztünk az identitásformálódási folyamat valamennyi, elméletileg releváns (és megfelelően mérhető) aspektusát lefedni. A kontrollváltozók mindegyikét dummy formátumban fejezzük ki.

Kérdésünk tehát az, hogy a kontrollváltozók hatásának kiszűrését követően hatnak-e, s ha igen, hogyan hatnak a zenei preferenciák az identitás megkonstruálására.

Az etnikai kisebbségi válaszadók valamely etnikai kisebbséggel való szoros azonosulásának valószínűségét (*F6. táblázat*, „zenei preferenciák” blokk) a zenei preferenciák szignifikáns mértékben befolyásolják. Míg azonban a lettországi oroszok esetében pozitív az összefüggés, vagyis ők Lettország zenéjét kedvelik inkább, addig a litvániai és a lengyelországi beloruszok, illetve a fehéroroszországi lengyelek esetében az etnikai kisebbségi zene kedveltsége növeli az etnikai kisebbséghez való kötődés mértékét.

A lakóhely szerinti országhoz tartozás tudatát (*F7. táblázat*) negatívan befolyásolják a globális zenével (litvániai beloruszok, fehéroroszországi lengyelek, magyarországi szlovákok), illetve a kisebbségi zenével (oroszországi litvánok, magyarországi szlovákok) kapcsolatos zenei preferenciák. A magyarországi szlovákok körében a magyar zene (kizárólagos) kedveltsége csökkenti az *érzelmi közelséget* Magyarországhoz, csak a vegyes zenei preferenciák növelik a magyar tudatot.

Az etnikai származás szerinti országhoz való érzelmi közelség (*F8. táblázat*) csak két etnikai kisebbség esetében mutat szignifikáns összefüggést: a lengyel zenét kedvelő fehéroroszországi lengyelek és a lengyel vagy a globális zenét kedvelő ukrainai lengyelek körében.

A tekintetben, hogy a zenei preferenciáknak mi a szerepe a kisebbségi identitás meghatározásában (*F10. táblázat*), azt találtuk, hogy az etnikai kisebbségi zene szeretete növeli annak valószínűségét, hogy az etnikai identitás az identitás összetevői között a központi elemek közé tartozzon; amint ez megfigyelhető például az ukrainai magyarok és a magyarországi szlovákok körében, viszont éppen ellentétesen alakul a szlovákiai magyaroknál, illetve (nem szignifikánsan) a litvániai oroszoknál. Az utóbbi esetekben a globális zene szeretetének ugyanaz a hatása, míg a globális zenének vagy a lakóhely szerinti ország zenéjének szeretete csökkenti az etnikai kisebbségi identitás jelentőségét számos más esetben is.

A lakóhely országához kapcsolódó identitást (*F10. táblázat*) kevésbé gyakran befolyásolják szignifikáns mértékben a zenei preferenciák, mint az etnikai kisebbségi zene esetében. A szlovákiai magyarok körében azonban ez mégis

szignifikáns tényező, miközben a globális zene szeretete a litvániai beloruszok és lengyelek körében akadályozó tényező. A magyarországi szlovákok esetében ugyanakkor az etnikai kisebbségi zene szeretete csökkenti a magyar (a lakóhely országához kötődő) identitástudatot.

Következtetések

Az EU új keleti határán elterülő nemzetállamok tizenkét etnikai kisebbségének zenei preferenciái eltérőek. Mindent elsőprő preferenciákat – mint például az etnikai kisebbségi zenének a lengyelországi beloruszok vagy mindhárom típusú zenének az ukrainai magyarok körében való kedveltsége – sem az ugyanabban az országban élő kisebbségek, sem a különböző országokban élő azonos etnikumú kisebbségek nem mutattak.

Néhány következtetés mégis megfogalmazható. A kisebbségi lengyelek mindhárom vizsgált országban egyértelműen a globális zene iránt mutattak preferenciát. A kisebbségi oroszok mindkét vizsgált országban ugyanilyen egyértelműen az etnikai kisebbségi zene iránt mutattak preferenciát. A szlovák volt az egyetlen etnikai kisebbség, amely a lakóhelye szerinti ország (Magyarország) zenéje iránt mutatott jelentős preferenciát, míg az orosz, a belorusz, az ukrán és a magyar kisebbségek nagyon ritkán mutattak preferenciát lakóhelyük országának zenéje iránt.

Az etnikai kisebbségi zene párosítása a lakóhely országának zenéjével általánosnak mondható; ritka viszont a globális zene párosítása akár az etnikai kisebbségi zenével, akár a lakóhely országának zenéjével. Ez felveti egy negyedik preferencia lehetőségét: a regionális zenéét.

Az érzelmi közelség valamely etnikai kisebbséghez vagy a származás szerinti országhoz átlag feletti összefüggést mutatott a származás szerinti ország zenéjének szeretetével. A lakóhely szerinti országhoz való érzelmi közelség ugyanakkor nem mutatott alacsonyabb összefüggést a származás szerinti ország zenéjének szeretetével. Hasonlóképpen a lakóhely országa zenéjének szeretete nem mutatott alacsonyabb összefüggést az etnikai kisebbséghez vagy a származás szerinti országhoz való érzelmi közelséggel.

Végül, az etnikai kisebbségekhez való érzelmi közelség valószínűségét befolyásolhatják zenei preferenciáik. A globális zenének vagy a lakóhely szerinti ország zenéjének szeretete csökkenti az etnikai kisebbségi identitás fontosságát. A zenei preferencia kevésbé befolyásolja a lakóhely szerinti országhoz kapcsolódó identitást, mint az etnikai kisebbségi identitást.

(Fordította: Böszörményi Jenő)

Jegyzetek

- 1 Az ENRI-EAST egy nemzetközi kutatási projekt: „Interplay of European, National and Regional Identities: Nations between states along the new eastern borders of the European Union” (Az európai, a nemzeti és a regionális identitások kölcsönhatása: nemzetek és államok az Európai Unió keleti határán), része az EU 7. Keretprogramjának. A kutatás nyolc kelet-európai országra terjedt ki: Oroszország, Ukrajna, Fehéroroszország, Litvánia, Lettország, Lengyelország, Szlovákia és Magyarország. A kutatás honlapja: www.enri-east.net.
- 2 BOLHMAN, Philip V.: *The Music of European Nationalism. Cultural identity and Modern History*, ABC-CLIO World Music series, 2004; SLOBIN, Mark (ed.): *Retuning Culture. Musical Changes in Central and Eastern Europe*, Duke University Press, Durham and London, 1996; STOKES, Martin: *Ethnicity, Identity and Music*, In: UŐ. (ed.): *Ethnicity, Identity and Music: The Musical Construction of Place*, Berg, Oxford/New York, 1994, 1–28. p.
- 3 LAITIN, David D.: *Identity in Formation: the Russian-speaking Populations in the Near Abroad*, Cornell University Press, Ithaca, 1998; SIK Endre – TÓTH Judit: *Joining an EU identity: integration of Hungary and the Hungarians*, In: SPOHN, Willfried – TRIANDAFYLIDOU, Anna (eds.): *Europeanisation, National Identities and Migration*, Routledge, London, 2003, 223–244. p.; BRUBAKER ROGERS – FEISCHMIDT Margit – FOX, Jon – GRANCEA, Liana: *Nationalist Politics and Everyday Ethnicity in a Transylvanian Town*, Princeton University Press, 2006; SIK Endre: *Minorities report*, ENRI-EAST Working paper, 2010.
- 4 BOURDIEU, Pierre: *Distinction. A Social Critique of the Judgement of Taste*, Routledge Classics, London–New York, 1984, 2010; BOURDIEU, Pierre – PASSERON, Jean-Claude: *Reproduction in Education, Society and Culture*, Second edition, SAGE, London, 1990.
- 5 STOKES: *i.m.*; BOLHMAN: *i.m.*; SLOBIN: *i.m.*
- 6 SMITH, Anthony D.: *National Identity*, Penguin Politics and Current Affairs, London, 1991; DENORA, Tia: *Music in everyday life*, Cambridge University Press, Cambridge, 2000; FRITH, Simon: *Towards and aesthetic of popular music*, In: LIPPERT, Richard – MCCLARY, Susan (eds.): *Music and society. The politics of composition. Performance and reception*, Cambridge University Press, Cambridge, 1987, 133–149. p.; FRITH, Simon: *Music and identity*, In: HALL, Stuart – DU GAY, Paul (eds.): *Questions of Cultural Identity*, Sage, London – Thousand Oaks – New Delhi, 1990, 109–127. p.; BENNETT, Andy: *Popular Music and Youth Culture: Music, identity and place*, Macmillan, London, 2000; WHITELEY, Sheila – BENNETT, Andy – HAWKINS, Stan (eds.): *Music, Space and Place. Popular music and cultural identity*, (Ashgate popular and folk music series), Ashgate, Aldershot, 2005; BIDDLE, Ian – KNIGHTS, Vanessa: *National Popular Musics: Betwixt and Beyond the Local and Global*, In: UŐK. (eds.) *Music, National Identity and the Politics of Location*, Ashgate, 2007, 1–15. p.
- 7 ROBERTSON, Paul: *Music and the Mind*, Channel 4 Television, London, 1996.
- 8 SMITH, Anthony D.: *i.m.*; HALL – DU GAY (eds.): *i.m.*; GUIBERNAU, Monserrat: *The Identity of Nations*, Polity Press, Cambridge, 2007.
- 9 SMITH: *i.m.*; FRITH, Simon: *Performing Rites: On the Value of Popular Music*, Harvard University Press, 1996.

- ¹⁰ RUTTEN, Paul: Global Sounds and Local Brews: Musical Developments and Music Industry in Europe, In: UÖ. (ed.): *Music, Culture and society in Europe. Part II of: European Music Office*, Music in Europe, Brussels, 1996, 64–76. p.
- ¹¹ STOKES: *i.m.*
- ¹² RUTTEN: *i.m.*
- ¹³ STOKES: *i.m.*
- ¹⁴ ADORNO, Theodor W.: *Essays on Music*, ed. R. Leppert, trans. S. Gillespie, University of California Press, Berkeley, 2002; FRITH: *i.m.*, 1987; FRITH: *i.m.*, 1996; DENORA: *i.m.*; BENNETT: *i.m.*
- ¹⁵ AXFORD, Barrie – HIGGINS, Richard: *The Globalization of Culture and the Culture of Globalization*, Cambridge Scholars Press, Cambridge, 2011.
- ¹⁶ BIDDLE-KNIGHTS: *i.m.*, 1. p.
- ¹⁷ HUDSON, Robert: Popular music, tradition and Serbian nationalism, In: BIDDLE-KNIGHTS (eds.): *i.m.*, 161–178. p; FROLOVA-WALKER, Marina: Music of the soul, In: FRANLIN, Simon – WIDDIS, Emma (eds.): *National Identity in Russian culture*, Cambridge University Press, Cambridge, 2004, 116–131. p; MAVRA, Miroslav – MCNEIL, Lori: Identity formation and music. A case study of Croatian experience, *Human Architecture: Journal of the Sociology of Self-knowledge*, V, and 2 Spring 2007, 1–20. p; BOLHMAN: *i.m.*; ANDERSSON, Marie: Singing as a cultural identity, *European culture and European Journalism*, 2007.
- ¹⁸ DENORA: *i.m.*, 153. p.
- ¹⁹ A kérdések konkrét megfogalmazását L. NURSE, Lydmila: A zene szerepe a magyarországi szlovákok etnikai identitásában, *Pro Minoritate*, 2012/Tél, 17. jegyzet.
- ²⁰ Azokat, akik semmilyen zenét sem tudtak kedveltként megnevezni (akik mindenfajta zenét szeretnek), illetve azokat, akik egyáltalán nem kedvelik a zenét, a „Nincs preferenciája” csoportban együtt tüntettük fel. A vizsgálat során a későbbiekben ezeket a csoportokat nem vettük figyelembe.
- ²¹ A korábbi Königsberg Kelet-Poroszország területén (1945-ban az Oroszországi Föderáció része lett).
- ²² BOLHMAN: *i.m.*; NURSE: *i.m.*
- ²³ NURSE, Lydmila – SIK, Endre: Identity and music. Identity of place and cultural identities of generations, In: *Cultures and/of globalisation*, Cambridge Scholars Publishing, Cambridge, 2011, 171–201. p.
- ²⁴ A litvániai beloruszok adatai torzítottak, ezeket az elemzésből kihagytuk.
- ²⁵ NURSE: *i.m.*
- ²⁶ Mint az első, második és harmadik legfontosabb identitáselem az identitás hét másik, alternatív önmeghatározása között.
- ²⁷ Az Európához tartozás identitásmodelljei közül egyik sem elég markáns ahhoz, hogy elemezni lehessen.

Függelék

F1. táblázat (I.)

Az etnikai származás szerinti ország zenéjének szeretete a tizenkét kisebbség esetében
(% és az országos átlagtól való eltérés)

	Balti térség				
	lettországi oroszok	oroszországi litvánok	litvániai oroszok	litvániai beloruszok	litvániai lengyelek
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel az etnikai kisebbségéhez</i>					
Nagyon közel érzi magát	48, +1	(30, +13)**	56, +7*	(39, +7)	45, +2
Inkább közel érzi magát	50, +3	17, 0	48, -1	34, +2	44, +1
Nem nagyon érzi közel magát	36, -14	(8, -9)	39, -10	24, -8	38, -5
Egyáltalán nem érzi közel magát					
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel az etnikai származása szerinti országhoz</i>					
Nagyon közel érzi magát	(50, +3)	(23, +6)	55, +6	(37, +5)	(53, +11)**
Inkább közel érzi magát	52, +5	18, +1	50, +1	34, +2	49, +6
Nem nagyon érzi közel magát	43, -4	(11, -6)	45, -4	24, -8	38, -5
Egyáltalán nem érzi közel magát	49, +1		47, -2		37, -6
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel a lakóhelye szerinti országhoz</i>					
Nagyon közel érzi magát	44, -3	(8, -9)*	49, 0	33, +1	42, 0
Inkább közel érzi magát	50, +3	21, +5	50, +1	32, 0	42, 0
Nem nagyon érzi közel magát	47, 0	(18, +1)	46, *3	(27, -4)	(45, +3)
Egyáltalán nem érzi közel magát					
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel Európához</i>					
Nagyon közel érzi magát					
Inkább közel érzi magát	37, -10**	(18, +2)	38, -10**	33, +2	43, +1
Nem nagyon érzi közel magát	47, 0	17, +1	52, +4	31, 0	42, 0
Egyáltalán nem érzi közel magát	55, +8		56, +18	(34, +3)	44, +2

Ahol N értéke kisebb, mint 50, a rubrika üres, ahol értéke 50 és 99 között van, zárójel között szerepel.

* = Khi -négyzet szignifikancia $p = 0,5-0,01$ szinten, ** = Khi -négyzet szignifikancia $p = 0,009$ szint alatt.

F1. táblázat (II.)

Az etnikai származás szerinti ország zenéjének szeretete a tizenkét kisebbség esetében
(% és az országos átlagtól való eltérés)

	Kelet-Európa				Kelet-Közép-Európa			
	fehér- orosz- országi lengyelek	lengyel- országi beloru- szok	lengyel- országi ukránok	ukrajnai lengye- lek	ukrajnai magya- rok	magyar- országi szlová- kok	szlová- kiai magya- rok	
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel az etnikai kisebbségéhez</i>								
Nagyon közel érzi magát	31, +12**	80, +7,**	84, +6**	49, +5*	74, 0	61, +10**	81,+4**	
Inkább közel érzi magát	15, -4	71, -2	82, +4	38, -6	76, +2	41, -10	71, -6	
Nem nagyon érzi közel magát	(4, -15)							
Egyáltalán nem érzi közel magát								
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel az etnikai származása szerinti országhoz</i>								
Nagyon közel érzi magát	34, +14**	(82, +8)**	82, +3*	42, -1	84,+10**		82, +4**	
Inkább közel érzi magát	19, -1	80, +6	81, 3	46, +3	75, +1	44, -7**	79, +1	
Nem nagyon érzi közel magát	16, -4	72, -2	(71, -8)		(54,-20)	47, -4	68, -10	
Egyáltalán nem érzi közel magát	(6, -14)	(53, -20)				(59, +8)		
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel a lakóhelye szerinti országhoz</i>								
Nagyon közel érzi magát	24, +3**	69, -4*	81, +3	46, +2	74, 0**	56, +5**	79,+1**	
Inkább közel érzi magát	12, -7	80, +6	78, 0	38, -6	82, +7	(33, -18)	80, +2	
Nem nagyon érzi közel magát							(74, -4)	
Egyáltalán nem érzi közel magát								
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel Európához</i>								
Nagyon közel érzi magát	(36, +17)**	(63, -11)*	(83, +4)**	(42, -3)	(74, +1)*	68, +17**	80, +2	
Inkább közel érzi magát	24, +5	78, +4	80, +1	48, +3	80, +7	46, -5	80, +2	
Nem nagyon érzi közel magát	19, 0	77, +3	81, +2	(39, -6)	(65, -8)	(28, -23)	74, -4	
Egyáltalán nem érzi közel magát	6, -13						(70, -8)	

Ahol N értéke kisebb, mint 50, a rubrika üres, ahol értéke 50 és 99 között van, zárójelk között szerepel.

* = Khi -négyzet szignifikancia $p = 0,5-0,01$ szinten, ** = Khi -négyzet szignifikancia $p = 0,009$ szint alatt.

F2. táblázat (1.)
 A lakóhely szerinti ország zenéjének szeretete
 a tizenkét kisebbség hovatartozásának iránya szerint
 (% és az országos átlagtól való eltérés)

	Balti térség				
	lettországi oroszok	oroszszerinti litvánok	litvániai oroszok	litvániai beloruszok	litvániai lengyelek
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel az etnikai kisebbségéhez</i>					
Nagyon közel érzi magát	13,0	(15, -5)	11, +2	(7, -7)	20, -2
Inkább közel érzi magát	12, -1	18, -2	9, 0	19, +5	24, +2
Nem nagyon érzi közel magát	14, +1	(24, +4)	7, -2	12, -2	25, +3
Egyáltalán nem érzi közel magát					
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel az etnikai származása szerinti országhoz</i>					
Nagyon közel érzi magát	(18, +5)**	(23, +4)	8, -2	(15, +1)	(29, +7)*
Inkább közel érzi magát	11, -2	17, -2	2, -2	12, -2	24, +2
Nem nagyon érzi közel magát	10, -3	(22, +3)	10, 0	17, +3	17, -5
Egyáltalán nem érzi közel magát	23, +9		13, +3		23, +1
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel a lakóhelye szerinti országhoz</i>					
Nagyon közel érzi magát	17, +4	(24, +4)	13, +4**	15, +1	20, -2
Inkább közel érzi magát	13, 0	(19, -1)	9, 0	13, -1	23, +1
Nem nagyon érzi közel magát	8, -5	(15, -5)	3, -6	(13, -1)	(22, 0)
Egyáltalán nem érzi közel magát					
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel Európához</i>					
Nagyon közel érzi magát					
Inkább közel érzi magát	16, +2	(22, +4)	7, -3*	13, -1	17, -5
Nem nagyon érzi közel magát	11, -4	15, -3	7, -3	15, +1	21, -1
Egyáltalán nem érzi közel magát	14, 0	(19, +1)	13, +3	(16, +2)	26, +4

Ahol *N* értéke kisebb, mint 50, a rubrika üres, ahol értéke 50 és 99 között van, zárójel között szerepel.

* = *Khi*-négyzet szignifikancia $p = 0,5-0,01$ szinten, ** = *Khi*-négyzet szignifikancia $p = 0,009$ szint alatt.

F2. táblázat (II.)
 A lakóhely szerinti ország zenéjének szeretete
 a tizenkét kisebbség hovatartozásának iránya szerint
 (% és az országos átlagtól való eltérés)

	Kelet-Európa				Kelet-Közép-Európa			
	fehér- orosz- országi lengyelek	lengyel- országi beloru- szok	lengyel- országi ukránok	ukrajnai lengye- lek	ukrajnai magya- rok	magyar- országi szlovákok	szlo- vákiai ma- gyarok	
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel az etnikai kisebbségéhez</i>								
Nagyon közel érzi magát	28, +6*	21, -7	61, -1	51, +4	56, 0	60, -4	50, -2	
Inkább közel érzi magát	20, -2	34, +6	63, +1	42, -3	58, +1	66, +2	54, +2	
Nem nagyon érzi közel magát	(12, -10)							
Egyáltalán nem érzi közel magát								
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel az etnikai származása szerinti országhoz</i>								
Nagyon közel érzi magát	30, +9	(28, +1)	58, -3	43, -3	63, +7*	(68, +5)*	53, +1	
Inkább közel érzi magát	19, -2	27, 0	65, +3	47, +1	57, +1	72, +8	54, +2	
Nem nagyon érzi közel magát	20, 0	28, +1	(64, +2)		(37, -19)	57, -7	46, -6	
Egyáltalán nem érzi közel magát	(17, -4)	(26, -1)				(62, -1)		
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel a lakóhelye szerinti országhoz</i>								
Nagyon közel érzi magát	27, +6**	28, +1	64, +2	50, +4	58, +2**	68, +5**	61, +9**	
Inkább közel érzi magát	13, -8	27, -1	61, +1	38, -8	62, +7	(46, -18)	52, 0	
Nem nagyon érzi közel magát							(30, -22)	
Egyáltalán nem érzi közel magát								
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel Európához</i>								
Nagyon közel érzi magát	(27, +6)*	(23, -4)	(61, -1)	(42, -4)	(63, +8)	65, +1	58, +6*	
Inkább közel érzi magát	25, +4	27, 0	62, 0	51, +4	56, +1	67, +3	53, +1	
Nem nagyon érzi közel magát	22, +1	31, +4	65, +3	(43, -3)	(51, -4)	(51, -13)	43, -9	
Egyáltalán nem érzi közel magát	12, -9						(47, -5)	

Ahol N értéke kisebb, mint 50, a rubrika üres, ahol értéke 50 és 99 között van, zárójelék között szerepel.

* = *Khi*-négyzet szignifikancia $p = 0,5-0,01$ szinten, ** = *Khi*-négyzet szignifikancia $p = 0,009$ szint alatt.

F3. táblázat (1.)

A globális zene szeretete a tizenkét kisebbség hovatartozásának iránya szerint
(% és az országos átlagtól való eltérés)

	Balti térség				
	lettországi oroszok	oroszországi litvánok	litvániai oroszok	litvániai beloruszok	litvániai lengyelek
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel az etnikai kisebbségéhez</i>					
Nagyon közel érzi magát	22, -3	(9, -8)**	19, -4	(30, 10)	36, -3
Inkább közel érzi magát	25, +1	16, -1	25, +3	(41, +1)	38, -1
Nem nagyon érzi közel magát	29, +4	(30, +12)	22, -1	(42, +2)	48, +9
Egyáltalán nem érzi közel magát					
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel az etnikai származása szerinti országhoz</i>					
Nagyon közel érzi magát	(27, +2)*	(17, 0)	17, -5*	(38, -2)	(44, +5)
Inkább közel érzi magát	26, +1	14, -3	19, -3	44, +4	42, +3
Nem nagyon érzi közel magát	20, -5	(22, +5)	27, +5	35, -5	36, -3
Egyáltalán nem érzi közel magát	34, +9		21, -1		37, -2
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel a lakóhelye szerinti országhoz</i>					
Nagyon közel érzi magát	22, -3	(30, +18)*	19, -3	32, -8	37, -2
Inkább közel érzi magát	25, 0	14, -4	25, +3	41, +1	43, +4
Nem nagyon érzi közel magát	30, +5	(15, -2)	22, 0	(48, +8)	(34, -5)
Egyáltalán nem érzi közel magát					
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel Európához</i>					
Nagyon közel érzi magát					
Inkább közel érzi magát	30, +5**	(19, +1)	34, +12**	35, -5	46, +6
Nem nagyon érzi közel magát	23, -2	(17, -1)	20, -2	38, -2	41, +1
Egyáltalán nem érzi közel magát	20, -5	(16, -2)	12, -10	(49, +9)	36, -4

Ahol N értéke kisebb, mint 50, a rubrika üres, ahol értéke 50 és 99 között van, zárójel között szerepel.

* = Khi-négyzet szignifikancia $p = 0,5-0,01$ szinten, ** = Khi-négyzet szignifikancia $p = 0,009$ szint alatt.

F3. táblázat (II.)
 A globális zene szeretete a tizenkét kisebbség hovatartozásának iránya szerint
 (% és az országos átlagtól való eltérés)

	Kelet-Európa				Kelet-Közép-Európa		
	fehéroroszországi lengyelek	lengyelországi beloruszok	lengyelországi ukránok	ukrajnai lengyelek	ukrajnai magyarok	magyarországi szlovákok	szlovákiai magyarok
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel az etnikai kisebbségéhez</i>							
Nagyon közel érzi magát	14, -4	13, -2	52, -3	31, -4	67, -1	15, -3	58, 0
Inkább közel érzi magát	19, +1	16, +1	55, 0	39, +5	68, 0	20, +3	58, 0
Nem nagyon érzi közel magát	(25, +7)						
Egyáltalán nem érzi közel magát							
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel az etnikai származása szerinti országhoz</i>							
Nagyon közel érzi magát	18, 0	(17, +2)	54, 0	30, -5	75, +7	(19, +3)	58, 0*
Inkább közel érzi magát	13, -5	15, 0	59, +4	36, +1	66, -2	18, +1	61, +2
Nem nagyon érzi közel magát	21, +3	15, 0	(48, -7)		(57, -11)	13, -3	55, -4
Egyáltalán nem érzi közel magát	(24, +5)	(14, -1)				19, +2	
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel a lakóhelye szerinti országhoz</i>							
Nagyon közel érzi magát	16, -2	17, +2	52, -3	33, -1	62, -6	16, 0	59, 0
Inkább közel érzi magát	21, +4	12, -3	56, +1	36, +2	73, +6	(19, +3)	59, 0
Nem nagyon érzi közel magát							
Egyáltalán nem érzi közel magát							
<i>Aszerint, hogy mennyire érzi magát közel Európához</i>							
Nagyon közel érzi magát	(23,+5)*	(23, +7)	(56, +1)	(18, -16)**	(73, +4)	20, +4	62,+4*
Inkább közel érzi magát	14, -5	15, -1	59, +4	40, +6	67, -2	15, -1	62, +4
Nem nagyon érzi közel magát	17, -1	12, +4	53, -2	(41, +7)	(75, +6)	(15, -1)	51, -7
Egyáltalán nem érzi közel magát	25, +7						(44, -14)

Ahol *N* értéke kisebb, mint 50, a rubrika üres, ahol értéke 50 és 99 között van, zárójelk között szerepel.

* = *Khi*-négyzet szignifikancia $p=0,5-0,01$ szinten, ** = *Khi*-négyzet szignifikancia $p=0,009$ szint alatt.

F4. táblázat (1.)

Az etnikai származás szerinti ország zenéjének, a lakóhely szerinti ország zenéjének, valamint a globális zenének a tizenkét kisebbség körében néhány identitásindikátor alapján (% és az országos átlagtól való eltérés)

	Balti térség				
	lettországi oroszok	oroszországi litvánok	litvániai oroszok	litvániai beloruszok	litvániai lengyelek
<i>Az etnikai származás szerinti ország zenéje</i>					
aszerint, hogy az etnikai kisebbségi identitást legalább egyszer választotta (Q3)	53, +6*	33, +16**	55, +6*	44, +12**	58, +13**
aszerint, hogy fogadó ország állampolgárságával azonosított identitást legalább egyszer választotta (Q3)	52, +5	(16, -1)	49, 0	48, +16**	52, +9*
aszerint, hogy az európai identitást legalább egyszer választotta (Q3)			30, -49**	(28, -4)	(37, -6)
<i>A lakóhely szerinti ország zenéje</i>					
aszerint, hogy az etnikai kisebbségi identitást legalább egyszer választotta (Q3)	10, -3	18, -1	13, +3*	19, +5*	29, +7**
aszerint, hogy fogadó ország állampolgárságával azonosított identitást legalább egyszer választotta (Q3)	(24, +11)**	(6, -13)**	14, +4*	29, +15**	37, +15**
aszerint, hogy az európai identitást legalább egyszer választotta (Q3)			5, -4	(11, -3)	22, 0
<i>Globális zene</i>					
aszerint, hogy az etnikai kisebbségi identitást legalább egyszer választotta (Q3)	17, -8**	9, -8**	14, -5*	37, -3	40, +2
aszerint, hogy fogadó ország állampolgárságával azonosított identitást legalább egyszer választotta (Q3)	(29, +5)	21, +4	18, -4	40, 0	40, +2
aszerint, hogy az európai identitást legalább egyszer választotta (Q3)			35, +13**	48, +8	42, +4

Ahol N értéke kisebb, mint 50, a rubrika üres, ahol értéke 50 és 99 között van, zárójelek között szerepel.

* = Khi -négyzet szignifikancia $p = 0,5-0,01$ szinten, ** = Khi -négyzet szignifikancia $p = 0,009$ szint alatt.

F4. táblázat (II.)

Az etnikai származás szerinti ország zenéjének, a lakóhely szerinti ország zenéjének, valamint a globális zenének a szeretete a tizenkét kisebbség körében néhány identitásindikátor alapján (% és az országos átlagtól való eltérés)

	Kelet-Európa				Kelet-Közép-Európa		
	fehér-orosz-országi lengyelek	lengyel-országi beloruszok	lengyel-országi ukránok	ukrajnai lengyelek	ukrajnai magyarok	magyar-országi szlovákok	szlovákiai magyarok
<i>Az etnikai származás szerinti ország zenéje</i>							
aszerint, hogy az etnikai kisebbségi identitást legalább egyszer választotta (Q3)	20, +2	76, +2	85, +7**	53, +9**	83, +9**	58, +7**	82, +5**
aszerint, hogy fogadó ország állampolgárságával azonosított identitást legalább egyszer választotta (Q3)	16, -2	61, -12**	(82, +4)	44, 0		44, -7*	78, +1
aszerint, hogy az európai identitást legalább egyszer választotta (Q3)			(72, -6)	37, -6			70, -7
<i>A lakóhely szerinti ország zenéje</i>							
aszerint, hogy az etnikai kisebbségi identitást legalább egyszer választotta (Q3)	20, -1	33, +5*	61, -1	52, +5	57, +3	57, -6**	55, +3*
aszerint, hogy fogadó ország állampolgárságával azonosított identitást legalább egyszer választotta (Q3)	22, +1	(23, -5)	(77, +15)**	53, +6		79, +15**	63, +11**
aszerint, hogy az európai identitást legalább egyszer választotta (Q3)		(36, +8)	(68, +6)				47, -5
<i>Globális zene</i>							
aszerint, hogy az etnikai kisebbségi identitást legalább egyszer választotta (Q3)	13, -5**	13, -2	58, +3	45, +11**	66, -1	13, -3*	62, +4*
aszerint, hogy fogadó ország állampolgárságával azonosított identitást legalább egyszer választotta (Q3)	17, -1	16, +1	48, -7			21, +5*	64, +6*
aszerint, hogy az európai identitást legalább egyszer választotta (Q3)			(72, +17)**	37, +2			58, 0

Ahol *N* értéke kisebb, mint 50, a rubrika üres, ahol értéke 50 és 99 között van, zárójel között szerepel.

* = *Khi*-négyzet szignifikancia $p = 0,5-0,01$ szinten, ** = *Khi*-négyzet szignifikancia $p = 0,009$ szint alatt.

F5. táblázat (1.)

Az etnikai származás szerinti ország zenéjének, a lakóhely szerinti ország zenéjének, valamint a globális zenének a tizenkét kisebbség körében az otthon beszélt nyelv alapján (% és az országos átlagtól való eltérés)

	Balti térség				
	lettországi oroszok	oroszországi litvánok	litvániai oroszok	litvániai beloruszok	litvániai lengyelek
<i>Az etnikai származás szerinti ország zenéje</i>					
Az etnikai származás szerinti ország	49, +2*		54, +5**		51, +8**
A lakóhely szerinti ország		4, -10**			
Mindkettő	(34, -13)	31, +14	37, -12		(23, -20)
<i>A lakóhely szerinti ország zenéje</i>					
Az etnikai származás szerinti ország	12, -1		11, +2		24, +2
A lakóhely szerinti ország		21, +1			
Mindkettő	(16, +4)	17, -1	7, -2		(17, -4)
<i>Globális zene</i>					
Az etnikai származás szerinti ország	24, -1		17, -5**		39, +1
A lakóhely szerinti ország		22, +5**			
Mindkettő	(28, +3)	10, -7	37, +15		(38, 0)

Ahol *N* értéke kisebb, mint 50, a rubrika üres, ahol értéke 50 és 99 között van, zárójelek között szerepel.

* = *Khi*-négyzet szignifikancia $p = 0,5-0,01$ szinten, ** = *Khi*-négyzet szignifikancia $p = 0,009$ szint alatt.

F5. táblázat (II.)

Az etnikai származás szerinti ország zenéjének, a lakóhely szerinti ország zenéjének, valamint a globális zenének a szeretete a tizenkét kisebbség körében az otthon beszélt nyelv alapján (% és az országos átlagtól való eltérés)

	Kelet-Európa				Kelet-Közép-Európa		
	fehér-orosz-országi lengyelek	lengyelországi beloruszok	lengyelországi ukránok	ukrajnai lengyelek	ukrajnai magyarok	magyarországi szlovákok	szlovákiai magyarok
<i>Az etnikai származás szerinti ország zenéje</i>							
Az etnikai származás szerinti ország		81, +8**	85, +7**	(45, +1)	74, 0		81, +4**
A lakóhely szerinti ország		(45, -28)		43, -1		30, -21**	
Mindkettő		80, +7		(51, +7)	(80, +6)	65, +14	70, -7
<i>A lakóhely szerinti ország zenéje</i>							
Az etnikai származás szerinti ország		13, -15**	56, -5*	(44, -3)	51, -2**		48, -4**
A lakóhely szerinti ország		(38, +10)	72, +10	47, 0		73, +10**	
Mindkettő		41, +13	59, -2	(50, +3)	(71, +16)	59, -4	58, +6
<i>Globális zene</i>							
Az etnikai származás szerinti ország		5, -10**	52, -3	(54, +20**)	68, +1		56, -2
A lakóhely szerinti ország		(38, +13)	55, 0	25, -9		17, +1	
Mindkettő		19, +4	58, +3	(38, +4)	(71, +4)	18, +2	61, +4

Ahol N értéke kisebb, mint 50, a rubrika üres, ahol értéke 50 és 99 között van, zárójelk között szerepel.

* = Khi -négyzet szignifikancia $p = 0,5-0,01$ szinten, ** = Khi -négyzet szignifikancia $p = 0,009$ szint alatt.

F6. táblázat
A zenei preferenciák szerepe az etnikai kisebbséghez való költözés kialakulásában a tizenkét kisebbség körében (logisztikus regresszió)^o

	Balti térség				Kelet-Európa				Kelet-Közép-Európa			
	lettországi oroszok	oroszországi litvánok	litvániai oroszok	litvániai beloruszok	litvániai lengyelek	fehéroroszországi lengyelek	lengyelországi beloruszok	lengyelországi ukránok	ukrajnai lengyelek	ukrajnai magyarok	magyarországi szlovákok	szlovákiai magyarok
-2 Log valószínűség javulás, <i>Kfi</i> -négyzet modell	517,2 (0,000)	106,0 (0,96)	548,2 (0,000)	114,1 (0,99)	496,2 (0,000)	362,1 (0,000)	336,4 (0,001)	307,8 (0,001)	252,5 (0,001)	249,5 (0,018)	392,4 (0,002)	579,3 (0,049)
Illeszkedés vizsgálat	42,9 (0,02)	56,8 (0,000)	50,2 (0,003)	55,8 (0,001)	91,5 (0,000)	55,1 (0,001)	57,2 (0,002)	54,0 (0,001)	39,9 (0,04)	50,6 (0,003)	74,2 (0,000)	78,6 (0,000)
Helyesen előrejelzett (%)	418,2 (0,29)	148,6 (0,21)	449,6 (0,33)	268,4 (0,000)	456,0 (0,12)	314,2 (0,06)	279,8 (0,17)	259,2 (0,12)	210,1 (0,12)	227,7 (0,13)	343,2 (0,14)	578,4 (0,14)
N	66	86	67	87	71	67	70	68	66	74	70	76
	431	160	465	184	449	304	284	261	214	232	341	569
<i>Zenei preferenciák</i>												
Globális (kizárólagosan)					0,58						0,30	
Lakóhely szerinti ország (kizárólagosan)	11,54**											
Etnikai kisebbség (kizárólagosan)				4,21*		4,15*	3,07**					
<i>Kontrollváltozók</i>												
Nem			0,46**									
Fiatal		0,04**			0,56	0,50	3,22*				0,34	
Idős				2,29*								0,38*
Általános iskola				(17,99)*								(2,17)*
Felsőfokú képzettség		8,39*	0,56*		2,95**	2,11						
Ellátott			0,46							2,34		0,39*
Munkanélküli						0,11						
Nyugdíjas		38,6*			0,46							2,46*
Nem vagyonos						0,36**						
Vagyonos	0,43*		0,61	4,96*		0,31						0,13**
Óthon a lakóhely szerinti ország nyelvét beszélik					0,18*			0,29**				
Óthon az etnikai származás és a lakóhely szerinti ország nyelvét is beszélik					0,37*			0,41*		0,41*		0,41**

F6. táblázat
A zenei preferenciák szerepe az etnikai kisebbséghez való kötődés kialakulásában a tizenkét kisebbség körében (logisztikus regresszió)^o
[Folytatás]

	Balti térség				Kelet-Európa				Kelet-Közép-Európa			
	lettországi oroszok	orosz-országi litvánok	litvániai oroszok	litvániai lengyelek	fehérorosz-országi lengyelek	lengyel-országi beloruszok	lengyel-országi ukránok	ukrajnai lengyelek	ukrajnai magyarok	magyar-országi szlovákok	szlovákiai magyarok	
Etnikai egyesület tagja			7,61**	1,90			3,09**	2,11				
Alacsony társadalmi osztályú									0,35*			
Magas társadalmi osztályú			4,92*	0,49	2,68*					8,54**		
Nem kisebbségi nyelven folytatott tanulmányait			0,47*			0,55						
Kisebbségi nyelven folytatott tanulmányait		2,43										
Emigrálni szándékozik				2,49**					2,09			
Alacsony társadalmi állású		0,11			2,72*							
Magas társadalmi állású				0,49								
Alacsony feszültség szint	0,57*	4,33*				2,64**					0,52**	
Magas feszültség szint						0,37				0,44*		
Etnikailag hátrányosan megkülönböztetett		15,3**										

Kontrollváltozók

^o Az egyértelmű zenei preferenciákkal rendelkező válaszadók között. Az oszlopok üresek, amennyiben a függő változó esetszáma alacsony, vagy amennyiben a modell nem illeszkedett jól. A független változók referenciakategóriáit a következők: középső kortercilis, a képzettségi kategóriák egyike, a vagyon és a feszültség középszintje, az otthon beszélt nyelv a küldő ország nyelve, az osztály, a társadalmi állás és a feszültség szint középső tercilise. A rubrikák az esélyhányadost és a szignifikanciaszintet mutatják (* = *Khi*-négyzet szignifikancia $p = 0,5-0,01$ szinten, ** = *Khi*-négyzet szignifikancia $p = 0,009$ szint alatt). A $p = 0,10$ és $0,06$ közötti szignifikanciaszintű változók csillag nélkül szerepelnek, a $p = 0,10$ feletti szignifikanciaszintű rubrikák.

F7. táblázat
 A zenei preferenciák szerepe valamely lakóhely szerinti országhoz való kötődésben a tizenkét kisebbség körében (logisztikus regresszió)^o
 [Folytatás]

	Balti térség				Kelet-Európa				Kelet-Közép-Európa			
	lettországi oroszok	orosz-országi litvánok	litvániai oroszok	litvániai beloruszok	litvániai lengyelek	fehérorosz-országi lengyelek	lengyel-országi beloruszok	lengyel-országi ukránok	ukrajnai lengyelek	ukrajnai magyarok	magyar-országi szlovákok	szlovákiai magyarok
Étnikai egyesület tagja			2,45**				0,60	0,32*		0,42		
Alacsony társadalmi osztályú					1,50		2,11*		0,44*	0,21**		2,31
Magas társadalmi osztályú						2,35		1,84				0,63
Nem kisebbségi nyelven folytatott tanulmányait												
Kisebbségi nyelven folytatott tanulmányait												
Emigrálni szándékozik	0,03**											
Alacsony társadalmi állású	0,58*											0,53*
Magas társadalmi állású												
Alacsony feszültség szint		13,16*	1,84*									
Magas feszültség szint					0,39**	0,56*		0,32**				
Etnikailag hátrányosan megkülönböztetett				2,83		0,41						
Ethnicallly discriminated against				0,16*				0,20**	0,25	0,21**		

Kontrollváltozók

^o Az egyértelmű zenei preferenciákkal rendelkező válaszadók között. Az oszlopok írések, amennyiben a függő változó esetszáma alacsony, vagy amennyiben a modell nem illeszkedett jól. A független változók referenciakategóriái a következők: középső kortercilis, a képzettségi kategóriák egyike, a vagon és a feszültség középszintje, az otthon beszélt nyelv a küldő ország nyelve, az osztály, a társadalmi állás és a feszültség szint, középső tercile. A rubrikák az esélyhányadost és a szignifikanciaszintet mutatják (* = K/hi -négyzet szignifikancia $p = 0,5-0,01$ szinten, ** = K/hi -négyzet szignifikancia $p = 0,009$ szint alatt). A $p = 0,10$ és $0,06$ közötti szignifikanciaszintű változók csillag nélkül szerepelnek, a $p = 0,10$ feletti szignifikanciaszintű rubrikák.

F8. táblázat
 A zenei preferenciák szerepe valamely származás szerinti országhoz való kötődésben a tizenkét kisebbség körében (logisztikus regresszió)

	Balti térség				Kelet-Európa				Kelet-Közép-Európa			
	lettországi oroszok	oroszországi litvánok	litvániai oroszok	litvániai beloruszok	litvániai lengyelek	fehéroroszországi lengyelek	lengyelországi beloruszok	lengyelországi ukránok	ukrajnai lengyelek	ukrajnai magyarok	magyarországi szlovákok	szlovákiai magyarok
-2 Log valószínűség javulás, <i>Khi</i> -négyzet modell illeszkedésvizsgálat Helyesen előrejelzett (%) N	112,3 (0,86) 47,9 (0,003) 153,2 (0,07) 85 154	138,3 (0,855) 59,3 (0,000) 265,5 (0,000) 84 184			267,3 (0,53) 57,0 (0,000) 272,8 (0,44) 79 297	223,9 (0,92) 48,1 (0,004) 270,1 (0,25) 82 280	295,9 (0,004) 52,4 (0,002) 262,6 (0,10) 68 261	281,1 (0,001) 38,3 (0,06) 217,9 (0,08) 69 217	249,9 (0,02) 60,1 (0,000) 224,6 (0,17) 71 232			670,7 (0,000) 61,1 (0,000) 563,8 (0,19) 68 562
<i>Zenei preferenciák</i>												
Globális (kizárólagosan)									2,51*			
Lakóhely szerinti ország (kizárólagosan)	0,24											
Etnikai kisebbség (kizárólagosan)					4,14**				2,71*			
<i>Kontrollváltozók</i>												
Nem				0,36		0,51						
Fiatal		0,18*				0,37*						
Idős												
Általános iskola				20,79*								
Felsőfokú képzettség		13,89**				2,35	11,75*					
Eltartott												
Munkanélküli										3,68		
Nyugdíjas		28,07*								4,32		
Nem vagyonos				5,36		0,33*	3,14*					2,94**
Vagyonos												0,08*
Otthon a lakóhely szerinti ország nyelvét beszélik						3,31**						
Otthon az etnikai származás és a lakóhely szerinti ország nyelvét is beszélik						2,59				0,34*		0,54*

F9. táblázat
 A zenei preferenciák szerepe abban, hogy vajon az etnikai kisebbséghez tartozás a legfontosabb elem-e az alternatív identitások között a tizenkét kisebbség körében (logisztikus regresszió)^o
 [Folytatás]

	Balti térség				Kelet-Európa				Kelet-Közép-Európa			
	lettországi oroszok	oroszországi litvánok	litvániai oroszok	litvániai beloruszok	litvániai lengyelek	fehéroroszországi lengyelek	lengyelországi beloruszok	lengyelországi ukránok	ukrajnai lengyelek	ukrajnai magyarok	magyarországi szlovákok	szlovákiai magyarok
Kontrollváltozók												
Etnikai egyesület tagja					0,39*	5,15*	1,77			0,43*		0,61*
Alacsony társadalmi osztályt				5,28**			2,47*					
Magas társadalmi osztályú	1,90*				2,51**		0,31			2,52*		0,56*
Nem kisebbségi nyelven folytatott tanulmányait				2,57					0,28*			
Kisebbségi nyelven folytatott tanulmányait												0,62
Emigrálni szándékozik												
Alacsony társadalmi állású												
Magas társadalmi állású							0,33**					
Alacsony feszültség szint								2,18				
Magas feszültség szint									4,00**			
Etnikailag hátrányosan megkülönböztetett						2,26					0,51	
Etnikai diszkrimináció ellenes					1,82				0,41*			

^o Az egyértelmű zenei preferenciákkal rendelkező válaszadók között. Az oszlopok üresek, amennyiben a függő változó esetszáma alacsony, vagy amennyiben a modell nem illeszkedett jól. A független változók referenciakategóriái a következők: középső kortercilis, a képzettség kategóriák egyike, a vagon és a feszültség középszintje, az otthon beszélt nyelv a küldő ország nyelve, az osztály, a társadalmi állás és a feszültség szint középső tercilise. A rubrikák az esélyhányados és a szignifikanciaszintet mutatják (* = K/ni -négyzet szignifikancia $p = 0,5-0,01$ szinten, ** = K/hi -négyzet szignifikancia $p = 0,009$ szint alatt). A $p = 0,10$ és $0,06$ közötti szignifikanciaszintű változók csillag nélkül szerepelnek, a $p = 0,10$ feletti szignifikanciaszintű rubrikák.

F10. táblázat
 A zenei preferenciák szerepe abban, hogy vajon a fogadó államhoz való kötődés a legfontosabb elem-e az alternatív identitások között a tizenkét kisebbség körében (logisztikus regresszió)^o

	Balti térség				Kelet-Európa				Kelet-Közép-Európa			
	lettországi oroszok	oroszországi litvánok	litvániai oroszok	litvániai beloruszok	litvániai lengyelek	fehéroroszországi lengyelek	lengyelországi beloruszok	lengyelországi ukránok	ukrajnai lengyelek	ukrajnai magyarok	magyarországi szlovákok	szlovákiai magyarok
-2 Log valószínűség Javulás, Kiri-négyszög modell Illeszkedésvizsgálat Helyesen előre jelzett (%)				175,2 (0,165) 56,1 (0,001) 181,4 (0,10) 76 185	418,9 (0,58) 59,3 (0,000) 496,9 (0,009) 78 453	369,0 (0,002) 51,2 (0,002) 305,1 (0,18) 67 320	250,3 (0,63) 60,6 (0,000) 273,6 (0,25) 80 285	194,3 (0,54) 59,8 (0,000) 228,8 (0,59) 80 224		391,3 (0,002) 80,4 (0,000) 331,1 (0,27) 69 341	543,9 (0,49) 68,7 (0,000) 562,6 (0,28) 79 571	
N												
<i>Zenei preferenciák</i>												
Globális (kizárólagosan)				0,23**	0,43*						0,09**	
Lakóhely szerinti ország (kizárólagosan)						2,02						10,7*
Etnikai kisebbség (kizárólagosan)											0,16**	
<i>Kontrollváltozók</i>												
Nem												
Fiatal				0,24*								
Idős												
Általános iskola												
Felsőfokú képzettség												
Elhittott				14,23**					3,41*			
Munkanélküli												
Nyugdíjas												
Nem vagyonos					0,53						0,45	0,49
Vagyonos												
Otthon a lakóhely szerinti ország nyelvét beszélik				5,25*	2,49	0,46	0,16**					7,26**
Otthon az etnikai származás és a lakóhely szerinti ország nyelvét is beszélik							0,24**					1,65

F10. táblázat
 A zenei preferenciák szerepe abban, hogy vajon a fogadó államhoz való kötődés a legfontosabb elem-e az alternatív identitások között a tizenkét kisebbség körében (logisztikus regresszió)^o
 [Folytatás]

	Balti térség				Kelet-Európa				Kelet-Közép-Európa			
	lettországi oroszok	oroszországi litvánok	litvániai oroszok	litvániai beloruszok	litvániai lengyelek	fehéroroszországi lengyelek	lengyelországi beloruszok	lengyelországi ukránok	ukrajnai lengyelek	ukrajnai magyarok	magyarországi szlovákok	szlovákiai magyarok
Etnikai egyesület tagja												
Alacsony társadalmi osztályú												
Magas társadalmi osztályú												
Nem kisebbségi nyelven folytatott tanulmányait				1,94								
Kisebbségi nyelven folytatott tanulmányait			2,63									
Emigrálni szándékozik				0,44*			0,44		0,15**			
Alacsony társadalmi állású				0,34*			3,17*					
Magas társadalmi állású												
Alacsony feszültség szint							0,31**		2,75*			1,88*
Magas feszültség szint												2,03*
Etnikailag hátrányosan megkülönböztetett					0,29**							

Kontrollváltozók

^o Az egyértelmű zenei preferenciákkal rendelkező válaszadók között. Az oszlopok üresek, amennyiben a függő változó esetszáma alacsony, vagy amennyiben a modell nem illeszkedett jól. A független változó referenciakategóriái a következők: középső kortercilis, a képzettségi kategóriák egyike, a vagon és a feszültség középértéke, az otthon beszélt nyelv a küldő ország nyelve, az osztály, a társadalmi állás és a feszültség szint középső tercilise. A rubrikák az esélyhányados és a szignifikanciaszintet mutatják (* = K/I -négyzet szignifikancia $p = 0,5-0,01$ szinten, ** = K/I -négyzet szignifikancia $p = 0,009$ szint alatt). A $p = 0,10$ és $0,06$ közötti szignifikanciaszintű változók csillag nélkül szerepelnek, a $p = 0,10$ feletti szignifikanciaszintű rubrikák.